

ISMERTETÉSEK.

CHESTER A. H.: *A Dictionary of the Names of Minerals.**

Az ásványnevek ily kimerítő és terjedelmes dictionariuma eddig a szakirodalomban hiányzott; EGGLESTON T. 1889-ben megjelent hasonló munkája jóval kisebb. Sok ásvány elnevezéséről DANA ismert nagy munkájából szerezhethünk tudomást, de nagy részéről, különösen az elavult nevekről nem. A szerző az ásványnevekre vonatkozó tanulmányait már évek előtt megkezdette MURRAY «New English Dictionary»-ja részére, s e tárgyról néhány évvel ezelőtt (1892.) a new-yorki tudom. akadémia kiadványaiban közölt is egy rövid értekezést.

A munkában, a mely XXXVIII, 320 8-adrét lapra terjed, valóban hangyaszorgalommal és nagy lelkiismeretességgel vannak az adatok összegyűjtve; erről tanuskodik a 19 lapra terjedő irodalmi jegyzék, a melyben a többi közt társultunk «Közlönye» és «Értesítője», nemkülönbén a «Természetrajzi Füzetek» is fel vannak sorolva; az egyes ásványneveknél mindig pontosan utal a szerző az eredeti forrásmunkákra.

A bevezetés az ásványok nomenclaturájának vázlatos története; néhány példában bemutatja a szerző az ásványnevek eredeti elnevezéseinek megváltoztatását, és hogy a hibás elnevezések miképen honosodtak meg és terjedtek el az irodalomban, a miből természetesen zavarok és tévedések származtak. Betűsorban több mint 4600 ásványnév és azok synonymja, a kevésbbé használt vagy elavult elnevezésekkel együtt van felsorolva.

Első sorban az angol irodalom van tekintetbe véve, az ásványnevek pedig angolosan vannak írva (actinolite, biharite, descloizite, labradorite). Minden ásvány nevénel ennek rövid történetét és etymológiáját találjuk a következő sorrendben: a helyesen írt név, az elnevező, utalás az első publicatióra, az eredeti írásmód, a név etymológiája. végül néhány szóval az ásvány rövid leírása, a mely elég az ásvány identificatiójára, ha pl. több ásványfajnak vagy válfajnak ugyanaz a neve van. A munka befejezését képezi 25 lapon a mineralogusoknak és az ezektől elnevezett ásványok vagy ezek synonymjainak betűsoros jegyzéke.

Szerző buzgósága és lelkiismeretes pontossága kitűnik abból is, hogy munkája kidolgozásakor a tárgyat illetőleg a kulturállamok csaknem minden kiváló mineralogusával levelezésben állott.

Az ilyen munka természetében rejlik, hogy hiányai is vannak, a melyeket az újabb kiadásokban pótolni, kiegészíteni kell; így pl. hiányzanak a jegyzékben: *Schörl* (turmalin), *Schrifterz* (sylvanit), *Rädelerz* (bournonit), *Gänseköthigerz* (ganomatit).

* A Dictionary of the Names of Minerals, including their History and Etymology. By ALBERT HUNTINGTON CHESTER. — New York: JOHN WILEY and SONS, 1896.

** Catalogue of Minerals and Synonyms alphabetically arranged for the Use of Museums. Washington, 1889.

A munkát csaknem nélkülözhetetlennek mondhatjuk nagyobb gyűjtemények könyvtáraiban, mint minden ásványtani kézikönyv kiegészítőjét.

ZIMÁNYI KÁROLY.

DOELTER C.: *Einige weitere Versuche über das Verhalten der Mineralien zu den RÖNGTEN'schen X-Strahlen.* (N. Jahrb. für Min. etc. 1897. I. köt. 256. 1.)

E folyóirat 1896. évf. XXVI. kötetében a 246. lapon ismertettük DOELTER tanár kísérleteit az ásványok viselkedését illetőleg a RÖNGTEN-féle X-sugarak irányában. Nehány újabb kísérleteinél DOELTER a következő eredményekhez jutott.

A *phenakit* egyike a legátbocsátóbb ásványoknak, a felállított sorozat II. csoportjában a bórsav elé teendő. Az *olivin* mint a legtöbb magnesia-silicat a kevésbé átbecsátókhoz a VI. csoportba tartozik, közel áll a biotit- és turmalinhoz. Ugyancsak ide tartozik a *zoisit* és *titanit*, ezek csaknem átlátszatlanok az X-sugarakra. Az *idokras* az V. csoportba tartozik; *diopsid* és *spodumen* (hiddenit) körülbelül úgy viselkedik mint a topáz, IV. csoport. Több lelethelyről származó rubint és saphirt megvizsgálva, constatálni lehetett, hogy a saphir mégis egy kissé jobban bocsátja át a sugarakat mint a rubin. A *beryll* (aquamarin) szintén inkább átbecsátja a sugarakat mint a smaragdok. Nehány csiszolt smaragd csaknem semmit sem bocsátotta át a sugarakat; általában a sötétszínű smaragdok kevésbé átbecsátók mint a szintelen beryllek.

ZIMÁNYI KÁROLY.

TÁRSULATI ÜGYEK.

VII. SZAKÜLÉS 1898. DECEMBER HÓ 7-ÉN.

Elnök: BÖCKH JÁNOS.

Az elnök megnyitván az ülést, az e. titkár jelenti, hogy az utolsó szakülés óta ismét két tag elhunytáról értesült:

dr. HALL JAMES állami geologus és az állami természetrajzi museum igazgatója, a társulatnak 1886 óta tiszteleti tagja, meghalt f. év augusztus 7-én Albanyban; és

KRÉMER GYÖRGY m. kir. bányahivatali főnök Tordán.

Szomorú tudomásul szolgál.

Az e. titkárhoz intézett levélben a rendes tagok sorába való felvételét kéri MILHOFFER SÁNDOR földbirtokos Ecséden (Heves m.)

Dr. KOCH ANTAL néhány helyreigazítást tesz HALAVÁTS GYULA vál. tag a mult szakülésen tett megjegyzésére.* A HALAVÁTS úrtól említett és a m. kir. földtani intézet gyűjteményében a Kis-Czellről származó *Elephas primigenius* BLMB. maradvány, mint felszólaló utólagosan meggyőződött; nem a mésztufa alatt levő homokból való, hanem magából a mésztufából; így a homok diluviális korú nem lehet, mint a milyennek HALAVÁTS GYULA úr hitte.

* V. ö. 330 l.